

Lijst van vragen

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de beleidsreactie op de IOB-evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan transitie in de Arabische regio (Kamerstuk 32 623, nr. 154).
De daarop door de Minister gegeven antwoorden zijn hierbij afgedrukt.

Voorzitter van de commissie,
Eijsink

Adjunct-griffier van de commissie,
Wiskerke

Nr.	Vraag
1	Wat wordt precies verstaan onder het begrip «transitie», dat centraal staat in het rapport?
2	Waarom worden lopende wetenschappelijke discussies over de mogelijkheid en onmogelijkheid van transities in het Midden-Oosten en de bepalende factoren hierbij niet genoemd in het IOB evaluatierapport?
3	Waarom zijn er vooraf geen duidelijke operationele doelstellingen geformuleerd om de realisatie van het buitenlandbeleid van de Nederlandse bijdrage aan de transitie in de Arabische regio te kunnen toetsen?
4	Bent u bereid concrete(re) prestatie-indicatoren op te stellen voor de Nederlandse bijdrage aan de transitie in de Arabische regio, zodat beleid achteraf beter is te evalueren en controleren? Zo ja, op welke wijze bent u van plan dit te gaan doen en hoe gaat u de Kamer daarover informeren? Zo nee, waarom niet?
5	Bent u van plan het beleid op dit terrein meer evidence-based in te richten? Zo ja, op welke wijze?
6	Kunt u reageren op de constatering in de IOB-evaluatie dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het buitenlandbeleid weinig aandacht heeft gehad voor het gat tussen de gestelde beleidsdoelen en hun realisatie?
7	Kunt u per project en per jaar de uitgaven van het Nederlandse buitenlandbeleid aan de transitie in de Arabische regio inzichtelijk maken?
8	Welke maatregelen treft u om de doelmatigheid van uitgaven van het Nederlandse buitenlandbeleid aan de transitie in de Arabische regio beter inzichtelijk te maken?
9	Wat is de motivatie achter de keuze van de IOB om alleen veldonderzoek te doen in Egypte, Libië en Marokko?
10	Op basis van welke criteria heeft de IOB gekozen voor veldonderzoek in drie landen (Egypte, Libië en Marokko) terwijl de Nederlandse focus ligt op vijf landen (Egypte, Jordanië, Libië, Marokko en Tunesië)?
11	Welke definities van termen zoals transitie, democratie, democratische transitie, civil society en political society worden gehanteerd in het Nederlandse buitenlandbeleid? In hoeverre sluiten die definities aan bij recente wetenschappelijke bevindingen?
12	Welke criteria en normen worden gehanteerd bij het vaststellen van het draagvlak voor het veranderingsproces bij de bevolking?
13	Wat is de oorzaak van het onvoldoende richten op de prioriteitslanden bij het Matra-zuid programma?
14	U schrijft dat met de verschillen tussen Oost-Europa in 1989/1990 en de Arabische regio in de periode 2010/2011 rekening is gehouden in het beleid, maar dat daarbij achteraf gezien meer gebruik had kunnen worden gemaakt van de toenemende hoeveelheid inzichten op basis van geleerde lessen op het gebied van ondersteuning van democratisering. Kunt u concreet maken op welke inzichten op basis van geleerde lessen u hier doelt? Op welke wijze verschillen beide regio's van elkaar en welke activiteiten uit 1989/1990 zijn juist wel toepasbaar in de Arabische regio nu?
15	Wordt binnen het Nederlandse beleid gericht op democratisering in de Arabische regio gebruik gemaakt van de uitkomsten van wetenschappelijke studies op dit terrein? Zo ja, op welke wijze? Kunt u concrete voorbeelden noemen van bevindingen die zijn doorgewerkt in het beleid?

- Nr. Vraag
- 16 U stelt dat democratisering geen lineair proces is en dat sprake kan zijn van al dan niet tijdelijke teruggang in landen. Is het volgens u ook denkbaar dat er in sommige landen waarop Nederlands beleid gericht is helemaal geen sprake is van een beweging in de richting van democratisering? Zo ja, betekent dat dan ook dat het beleid op onjuiste aannames is gebaseerd? Ziet u het proces van democratisering in de Arabische regio als onvermijdelijk? Graag een toelichting.
- 17 Is het denkbaar dat Nederlands beleid op dit terrein juist heeft bijgedragen aan het versterken van de positie van autocratische regimes, doordat de complexiteit van dynamieken rondom democratisering moeilijk zijn te doorgronden en regimes slim gebruik maken van constructies om hun macht te consolideren en democratiseringsinitiatieven te neutraliseren – zoals het coöpteren van civil society? Zo ja, heeft u concrete voorbeelden? Kunt u toelichten welke gevaren u ten aanzien van dergelijke praktijken onderkent? Op welke wijze wordt met dit soort zaken rekening gehouden in het beleid? Graag een toelichting.
- 18 Waarop is de voortzetting van het Nederlandse bilaterale programma voor ondersteuning van democratische transitie in de Arabische regio na 2015 met tien jaar gebaseerd? Heeft u een concreet doel in u hoofd – anders dan algemene doelen als meer democratisering en opbouw van de rechtsstaat – dat in die tien jaar bereikt moet zijn? Graag een toelichting.
- 19 Wat bedoelt u concreet als u stelt dat er meer personele capaciteit voor het programma zal worden ingezet, zowel op het ministerie als op de posten? Om wat voor functies gaat het? Om hoeveel FTE's gaat het?
- 20 U spreekt over «omwentelingen» in Arabische landen. De huidige situatie en recente ontwikkelingen in ogenschouw nemend, in hoeverre vindt u dan dat daadwerkelijk sprake is van omwentelingen in verschillende Arabische landen? Is in veel landen – met als uitzondering Tunesië – niet eerder sprake van een voortzetting van autocratisch bewind door (gedeeltelijk) andere actoren? In hoeverre wordt hiermee rekening gehouden in het Nederlandse beleid? Graag een toelichting.
- 21 Waarop baseert u de aanname dat doelstellingen op het niveau van de onderdelen van het Matra-zuid programma nu niet, maar op veel langere termijn wel meetbaar zullen zijn? Brengt het niet tussentijds meten en het pas op heel lange termijn concreet maken van resultaten niet het risico met zich mee dat mogelijk ineffectief beleid lange tijd wordt voortgezet? Hoe maakt u dat risico beheersbaar? Graag een toelichting.
- 22 Wat gaat u doen met de bevinding van de IOB dat in het Nederlandse beleid gestelde doelen op dit terrein overambitieuze zijn? Zou het stellen van meer bescheiden doelen volgens u kunnen bijdragen aan het effectiever maken van het beleid? Graag een toelichting.
- 23 De IOB plaatst vraagtekens bij de inzet van het conditionaliteitsinstrument. Hoe kan het dat dit instituut tot een dergelijke conclusie is gekomen? Bent u niet bezorgd over de kwaliteit van IOB-onderzoek als men tot een dergelijke conclusie kan komen?
- 24 Kunt u voorbeelden noemen van wanneer de toepassing van conditionaliteit dogmatisch van aard was?
- 25 Welke resultaten moet de naamsverandering van Matra concreet opleveren?
- 26 Op welke wijze zullen de thema's kritisch worden gezien? Kunt u dit met concrete voorbeelden toelichten?

- Nr. Vraag
- 27 Welke nieuwe landen zullen voor trainingen in aanmerking gaan komen?
- 28 Waarom is er relatief weinig ingezet op democratisering en rechtsstaatontwikkeling terwijl u tegelijkertijd aangeeft dat deze thema's voor, tijdens en na de Arabische lente juist van groot belang zijn?
- 29 Wat bent u voornemens te doen om meer samenhang en coherentie tussen doelen en instrumenten aan te brengen in het beleid gericht op democratisering en maatschappelijke transitie in de Arabische regio?
- 30 Is het wenselijk dat er meer kruisbestuiving plaatsvindt tussen Matra-Zuid en de andere Matra-programma's zodat kennis wordt gedeeld en de inzet binnen de verschillende Matra-programma's en regio's meer evidence-based wordt en meer coherentie vertoont qua instrumenten, verschillende budgetlijnen, en beleidsdoelstellingen?
- 31 Welke mogelijkheden bestaan er om de inzet in het kader van Matra-zuid meer vraaggestuurd te laten zijn en welke kansen ziet u in dit kader?
- 32 Welke stappen bent u voornemens te zetten als gevolg van de kritiek van de IOB dat impact slecht meetbaar blijkt omdat doelstellingen en definities van kernbegrippen als «transitie» en «democratisering» ontbreken en/of gebrekkig omschreven zijn?
- 33 Op welke wijze bent u voornemens uw toezegging in de praktijk vorm te geven om personele capaciteit voor de uitvoering van Matra-zuid bij betreffende posten te vergroten?
- 34 Waarom richtte het Matra-zuid programma zich onvoldoende op de prioriteitslanden?
- 35 Kunt u nader toelichten op welke wijze u de voorgenomen meer landenspecifieke aanpak van het nieuwe programma voor transitie in de Arabische regio gaat vormgeven en wanneer bent u voornemens de Tweede Kamer hierover te informeren?
- 36 Op welke wijze waarborgt u synergie tussen de Nederlandse inzet in de transitie- en de twee partnerlanden in de Arabische regio?
- 37 Bent u voornemens de financieringsmethodiek van politieke partijstichtingen die zich inzetten voor de bevordering van democratisering in de Arabische regio aan te passen aan een meer op de lange termijn gerichte aanpak waarbij jaarlijkse financiering bijvoorbeeld kan worden omgezet in meerjarige financiering?
- 38 Hoe kijkt u na de nu voorliggende IOB-evaluatie aan tegen de aanbeveling van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) om meer coherentie en coördinatie aan te brengen in het beleid, bestaande programma's en corresponderende budgetten gericht op democratische transitie, vrede, veiligheid, rechtsorde en ontwikkeling in de Arabische regio?
- 39 Bent u voornemens de AIV-aanbeveling om het budget voor Matra-zuid te verhogen op te volgen en zo te voldoen aan uw toezegging om mede op basis van nu voorliggende IOB-evaluatie de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken?
- 40 Wat zijn de vervolgstappen voor de Nederlandse bijdrage aan transitie in de Arabische regio? Wat is het vervolg van het Matra-zuidprogramma nu dit ten einde loopt?
- 41 Klopt het dat er voor de Arabische regio een landenspecifiek beleid, in plaats van een algemeen beleid, nodig is? Indien ja, kunt u uiteenzetten hoe dit beleid eruit zal zien?

- Nr. Vraag
- 42 Hoe past de grote focus op economische groei, ten koste van democratisering en de rule of law, binnen de Nederlandse [algemene] doelstellingen voor het buitenlands beleid – namelijk «een versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten»?
- 43 Op welke manier heeft u het advies van de AIV over de beperkte Nederlandse invloed in de Arabische regio – en daarmee samenhangend het advies om het beleid voornamelijk vorm te geven via de EU – toegepast in de opstelling van de Nederlandse doelstellingen van de bijdrage in de regio? Heeft u voor deze doelstellingen ook externe adviseurs, zoals deskundigen en academici geraadpleegd? Indien ja, waarom merkt u op dat er meer gebruik had kunnen worden gemaakt van de toenemende hoeveelheid inzichten in transitieprocessen?
- 44 In hoeverre hadden de academici en deskundigen dezelfde bevindingen over de evaluatie van het Maltra-zuidprogramma? In hoeverre zijn deze bevindingen overgenomen door de IOB-evaluatie?
- 45 Kan het een oplossing zijn om het ministerie op voorhand te laten bepalen waar de subsidie in het kader van het Private Sector Investeringsprogramma (PSI) terecht komt, om te voorkomen dat de subsidie vooral in andere kwalificerende landen dan de prioriteitslanden van het Matra-zuid programma terecht komt?
- 46 Wat wordt er bedoeld met een «theory of change at the level of policy objectives»?
- 47 Klopt het dat er voor de Nederlandse bijdrage een langetermijnbeleid voor de regio moet worden opgesteld? Indien ja, wanneer wordt dit beleid opgesteld en uitgevoerd? Indien nee, kunt u toelichten waarom niet?
- 48 Kunt u een overzicht geven van organisaties en initiatieven die zijn betrokken bij het Matra-zuid programma? Hoe is het maatschappelijk middenveld van de vijf geprioriteerde landen betrokken bij het programma?
- 49 In hoeverre zijn lokale actoren betrokken geweest bij de beleidsopstelling en -uitvoering? Klopt het dat lokale actoren van groot belang zijn voor de Nederlandse bijdrage, om te verzekeren dat de transitieprocessen van binnenuit duurzaam worden gedragen? Indien nee, kunt u dit toelichten?
- 50 Is het zo dat de verdeling van het totale budget te veel gericht was op (duurzame) economische groei, wat ten koste ging van het budget voor democratisering en ontwikkeling van de rule of law? Hoe wordt toekomstig beleid hierop aangepast?
- 51 In hoeverre is het waar dat de gestelde Nederlandse beleidsdoelen voor de regio te ambitieus en nauwelijks realiseerbaar waren? Wat gaat u veranderen om de doelen van toekomstig beleid te verbeteren?
- 52 Hoe gaat het Nederlandse beleid om met het feit dat «civil society» in belangrijke mate «gecoöpteerd» is?
- 53 Waarom wordt er in het evaluatierapport en in de analyse van de «transitie» (voor zover dat wordt ingevuld) helemaal geen aandacht besteed aan sociale bewegingen, terwijl die de aanjagers waren van de bepalende demonstraties?
- 54 Waarom worden sociale bewegingen niet meer ondersteund door Nederland als zij zo'n grote rol spelen in transities?
- 55 Heeft u een overzicht van de politieke partijen die trainingen hebben gekregen door de Nederlandse bijdrage? Horen hier ook zogenaamde «co-opted» politieke partijen bij? Indien nee, waarom niet?

- Nr. Vraag
- 56 Welke rol speelde Nederland zelf mogelijk in het in stand houden van de «authoritarian political system», dus als actor die mogelijk aandeel heeft in «hindering change» in de regio?
- 57 Staat u open voor samenwerking met omliggende staten, zoals de Golfstaten, om de Arabische transitie te ondersteunen? Indien ja, op welke manier zou Nederland kunnen samenwerken met deze staten? Indien nee, waarom niet?
- 58 Hoe draagt de ondersteuning van Nederland op het gebied van civil society, privé investeringen, capacity building van politieke organisaties, samenwerking tussen regeringen in het kader van Matra-Zuid bij aan «transitie»?
- 59 Kunt u toelichten hoe samenwerking tussen alle bestaande Nederlandse departementen, zoals de Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp (DSH), de Directie Sociale Ontwikkeling (DSO) en de Directie Veiligheidsbeleid (DVB), en programma's die actief zijn in de Arabische regio de transparantie en efficiëntie van het Nederlandse beleid bevordert?
- 60 In hoeverre heeft u bij de opstelling van het Matra-Zuid programma academici en deskundigen van buiten het ministerie geraadpleegd? Kwamen academici en deskundigen tot hetzelfde advies als de AIV?
- 61 Onder welke noemer schaaft u de gebeurtenissen als de aanname dat het Midden-Oosten naar democratie zou transformeren onjuist is en een illusie is gebleken?
- 62 Welke consequenties heeft de conclusie dat de aanname dat het Midden-Oosten naar democratie zou transformeren onjuist is voor het Nederlandse beleid (gehad)?
- 63 Kunt u nader ingaan op de manier waarop verschillen en overeenkomsten tussen landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika van belang zijn voor het beleid?
- 64 Waarom worden de PSI-projecten en projecten in het kader van Matra-zuid in deze IOB-evaluatie geëvalueerd terwijl deze kort geleden geïmplementeerd zijn (na de Arabische opstanden in 2011) en in de IOB-evaluatie ook benadrukt wordt dat de implementatie van de projecten een lange termijn traject is?
- 65 Waarom wordt het belang van het begrip burgerschap niet uitgewerkt in het rapport, als het ten grondslag lag aan het Matra-programma?
- 66 Wat was de rol van «burgerschap» in het Nederlandse beleid?
- 67 Waarom is het leeuwendeel van het PSI-budget besteed aan projecten in landen die niet geprioriteerd waren? Wat is het resultaat van deze bestedingen en hoe volgt dit resultaat de Nederlandse doelstellingen behorende bij transitie in de Arabische regio?
- 68 Wat was de invloed van Nederland in Europees verband bij het vaststellen van de doelstellingen van het Europese Nabuurschapsprogramma (ENPI), het SPRING-programma en regionale programma's?
- 69 Waarom spant Nederland zich (samen met EU en VN) steeds minder in voor rule of law en good governance, gezien het feit dat ondanks de complexiteit het belang onverminderd groot is?
- 70 Constaterend dat «The Ministry has never defined or elaborated the idea of an intelligent or smart application of conditionality» en dat is gebleken dat «conditionality does not work», waar stoelt u dan in de toekomst uw beleid ten aanzien van de Arabische regio op?

Nr.	Vraag
71	Hoe gaat Nederland om met geldstromen uit bepaalde Golfstaten, die danig in de weg staan van het Nederlandse en EU-beleid in Arabische wereld?
72	Wat zijn de «lessons for the future» uit deze IOB-evaluatie en waarom ontbreken ze in het rapport?